

Vogels van diverse pluimage

Wie van U, geregeld de zondagmorgenuitzendingen van het Humanistisch Verbond volgt, moet wel opgemerkt hebben, dat de sprekers niet allen hetzelfde geluid laten horen. Hun opvattingen verschillen, meer dan van mensen, die, wat hun levensbeschouwing aangaat, tot dezelfde groep behoren, verwacht kan worden.

Hoe reageert U op die verscheidenheid van inzichten? Een beetje in de war gebracht, zodat U de verzuchting zou kunnen slaken: „Ik wou nu toch wel eens weten, waar ik met die humanisten aan toe ben?” Of verwonderd: „Hoe kunnen mensen, die het toch op een of andere manier eens moeten zijn, zó zeer van mening verschillen?” Misschien ook sceptisch ten aanzien van onze toekomstmogelijkheden: „Dat móét wel mislopen, vogels van zó diverse pluimage houden het niet lang in een zelfde omgeving uit?” Of wellicht nuchter, zonder enige verontrusting: „Daar maak ik mij geen zorg over, ik neem wat mij zint (hetgeen dan zeggen wil, waar ik het mee eens ben) en het andere laat ik liggen?” Wat mij nu interesseert is of er onder U ook zijn, die positief waarderend op die verscheidenheid reageren. Wat ik hiermee bedoel? Daarover straks.

Ik begin n.l. met hen te woord te staan, die door de veelheid van opvattingen in verwarring worden gebracht. Zij verwachten, dat de leden van het H.V. ten naaste bij een zelfde antwoord zullen geven op de belangrijkste levensvragen. Onze humanistische levensbeschouwing moet toch, zo menen zij, in enige duidelijke uitspraken kunnen worden vastgelegd, zo ongeveer op de wijze van een geloofsbelijdenis, desnoods niet in bijzonderheden afdalend, maar dan toch in grote lijnen houvast gevend. Dit houvast nu is er onder ons wél, maar het is niet voor iedere humanist hetzelfde.

Wie onze beginselverklaring kent, zal zich daarover niet verbazen. Een humanistische levensovertuiging wordt daar omschreven als een poging wereld en leven te verstaan. Wie zo uitdrukkelijk vaststelt, dat hij *pooft* wereld en leven te verstaan, geeft daarmee te kennen, dat wat hij bereikt, altijd een voorlopig resultaat is. Hij blijft er zich van bewust, dat zijn uitzicht op de wereld, waarin hij leeft veranderen kan en dat een wending in zijn leven en gelijk op daarmee een in zijn visie op het leven altijd mogelijk blijft.

Het humanistisch zoeken naar levensinzicht is echter geen poging in het wilde weg. Het doet „een beroep op menselijke vermogens” en „gaat niet uit van een bijzondere openbaring”. Wat houdt dit in? Dat de humanist ervan uitgaat, dat zijn eigen ervaring, innerlijke en uiterlijke en zijn zelf doordenken ervan hem de zin van zijn bestaan moet onthullen en dat, welke hulp van buitenaf hij daarbij ook ontvangen mag, het zijn eigen ja of neen is, waarop het tenslotte in zijn leven aankomt. Het is hem ten enenmale onmogelijk zich bij zijn pogen wereld en leven te verstaan te beroepen op een uitwendig gezag, dat onvoorwaardelijke erkenning eist. Hij kan zich niet beroepen op het gezag van een persoon, noch op dat van een kerk, van het geschreven of gesproken woord of van een traditie. Men legge dit niet verkeerd uit. Daar steekt geen zelfverheffing in noch eigengereidheid. Hij zou oneerlijk zijn tegenover zichzelf, als hij in de dingen, waarom het in laatste instantie in zijn leven gaat, iets anders deed dan zich richten naar het antwoord, dat uit het diepst van hemzelf omhoog komt.

Maar steunt de humanist niet ook op een traditie, evenals de christen, maar dan op een humanistische? Mijn antwoord op deze vraag hangt af van wat U bij dit woord steunen denkt. Socrates, Erasmus, Goethe om lukraak een paar namen te noemen zijn dragers van een humanistische traditie geweest. Dat wij humanisten aan hen evenals aan andere grote figuren veel te danken hebben, ontken ik geenszins, maar wat er aan geestesgoed uit het verleden ook in ons voortleeft, het heeft nimmer het karakter van een waarheid, waaraan niet getwijfeld mag worden. Een overtuiging, waaruit wij leven kunnen, waaruit ons kracht toevloeit om moeilijkheden en teleurstellingen te dragen, verrijkende beslissingen te nemen, leed te

dragen, in de juiste houding tot de anderen te gaan, met en voor hen te leven en, leest best, onze goede dagen tot een werkelijke vreugde te maken, zulk een overtuiging moet ons eigen geestelijk bezit zijn, een stuk van onszelf. Daaruit volgt, dat onze overtuiging nauw samenhangt met de geaardheid van onze persoonlijkheid, met al wat ons overkomen is, met onze plaats onder en onze verhouding tot onze medemens, met onze lotgevallen: onze vreugden en ons leed, onze lichte en onze donkere dagen, onze successen en onze mislukkingen. Als wij dan de kunst verstaan open voor al deze en dergelijke invloeden door het leven te gaan, open en bereid te leren, als een kind, dat met een intense aandacht al de wonderlijke dingen in zijn kleine wereld benadert en zo leert kennen, dan zal deze overtuiging blijven leven, d.w.z. groeien, veranderen, niet verstarren en tot een dode vorm worden.

Zulk een levensovertuiging heeft iets zeer persoonlijks, dat er voor degenen, die haar verworven heeft de waarde van uitmaakt. Wie dit inzicht verbaast er zich niet over, dat, als velen zó hun weg door het leven zoeken, uiteraard — hierover is er nu toch geen misverstand meer? — samen met anderen, het blijkt dat duidelijke verschillen in hun overtuiging naar voren treden, ook, als, gelijk dat met leden van het H.V. 't geval is, zij enige welomschreven uitgangspunten gemeen hebben en in het onderling geestelijk verkeer elkander telkens weer beïnvloeden. Wij mensen zijn gelukkig, niet naar hetzelfde patroon gesneden, iedere persoonlijkheid draagt de mogelijkheid van een eigen vorm in zich en daarmee ook van een eigen overtuiging. Die mogelijkheid zal werkelijkheid worden in de mate, waarin wij weigeren ons te conformeren aan de algemeenheid, in de mate, waarin wij ons weten te onttrekken aan de gelijkgeschakelde invloeden, die er uitgaan van de publieke opinie, van het maatschappelijk bestel, waaronder wij leven, van de eenzijdigheden, waartoe ons dagelijks werk ons dwingt, kortom van al de eenvormigheden, die het eigene in ons leven bedreigen, niet alleen verweg in totalitaire staten, maar ook in onze democratische samenleving.

In het verzet tegen zulke bedreigingen kan het openstaan voor wat anders is dan wij heilzaam werken. Laat de verscheidenheid van inzichten dus binnen, laat ze U maar verontrusten, ja verwarren, als U desondanks blijft luisteren, wordt wat doorelkaar gegooid is, opnieuw geordend, kunt U het voor U bruikbare opnemen en tot iets van Uzelf maken. Dat is de positieve reactie, waarop ik in het begin al zinspeelde: aandachtig luisteren naar wie anders denken dan wijzelf, naar wie anders in het leven staan. U zult nu begrijpen, dat een van de dingen, die mij in het H.V. aan trekken juist de verscheidenheid is, welke er mogelijk is. Herhaaldelijk heb ik daar en elders ondervonden, hoe vruchtbaar het contact met andersdenkenden, dichtbij en veraf zijn kan.

En nu, een geheel andere kant van dit verschijnsel. Zij zijn haast vanzelf bij elkaar gekomen in het H.V., deze vogels van diverse pluimage, de omstandigheden, waaronder wij in geestelijk Nederland leven, hebben daartoe geleid. Een niet onbelangrijk deel van het Nederlandse volk verstaat de taal der kerken niet meer en leeft geheel buiten hun invloedssfeer. Zij kunnen en willen niet anders. Verschillende mensen uit deze uiterst heterogene groep hebben elkaar ontdekt als geestverwanten en hebben het geestelijk onderdak, dat H.V. heet, gebouwd. Er waren onder hen religieus en areligieus georiënteerden, meer sociaal en meer op persoonlijkheid gericht, mensen van de daad en meer beschouwelijk ingesteld. Wat hen bond was behalve de zoëven geschetste gemeenschappelijke uitgangspunten, het besef, dat zij een zekere verantwoordelijkheid hadden voor de onkerkelijken in ons land. Deze bleven immers verstoken van de bijstand, die de kerken hun lidmaten van oudsher gaven. En ook zij hadden zulke steun nodig. Ook onder hen waren er, die met hun moeilijkheden geen raad wisten. Ook zij kenden de angst en de moedeloosheid, de twijfel en het leed. Zij zijn overal in onze gecompliceerde samenleving te vinden: in de ziekenhuizen, in de tehuizen voor bejaarden, onder de vluchtelingen en de gerepatrieerden in de kazernes, in de arbeiderskampen, in de gevangnissen en . . . in de woningen der gewone mensen, mensen, zoals U en ik.

Daar ligt een uitgestrekt arbeidsveld nog nagenoeg geheel braak. Na de oorlog is Humanitas begonnen het te bewerken. De leden van het H.V. hebben ook in dit opzicht hun verantwoordelijkheid gevoeld en zijn aan het werk getogen. Het is deze verantwoordelijkheid, die onder hen een gevoel van saamhorigheid gewekt heeft, gelijk men dat dikwijls aantreft onder mensen die zich geroepen gevoelen tot een zelfde taak. In ons geval werd die saamhorigheid nog versterkt door de tegenstand, waarop zij stuiten bij enige groepen, die meenden, dat zij alleen in staat waren de geestelijke verzorging te geven, die de onkerkelijke mens nodig had en door de strijd, die gevoerd moest worden om erkenning van de eigen waarde van ons werk. Deze strijd is nog niet volstreden. De overheidsteun, waarop wij in het belang van degenen, die geholpen moeten worden vragen, wordt ons nog slechts spaarzaam toebedeeld. U zult begrijpen, dat onder deze omstandigheden het ons licht valt de verschillen onder ons niet al te belangrijk te achten, dat wij, integendeel van

deze nood (?) een deugd maken. Dank zij de verscheidenheid in inzicht is er ook een verscheidenheid van contactmogelijkheden. Verschillend gerichte mensen zullen op den duur verwante geestelijke verzorgers kunnen vinden.

En U hebt natuurlijk ook al begrepen, dat het mij in dit praatje om meer te doen was, dan U in te lichten over de waarde van de verscheidenheid in onze kring. Ik wilde ook wijzen op deze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid, een verantwoordelijkheid, die niet alleen rust op onze leden van het H.V., maar ook op al degenen, die naar hun geestelijke ligging aan ons verwant zijn. Ik wilde een dringend beroep doen op Uw medewerking. Helpt U ons met Uw geld. Beter, treedt toe tot onze gelederen. Wij vragen U geen instemming met een of andere leer, wèl de gerichtheid, die ik zoëven heb aangeduid en boven alles de bereidheid hèn te helpen, die onze steun en bijstand behoeven. En laat dit dan mijn laatste woord zijn vanmorgen: er is plaats en werk, véél werk in het H.V. voor vogels van diverse pluimage.

Dr. D. H. PRINS.

De geestelijke verzorging van onze medemensen
behoeft ook Uw steun. U kunt deze verlenen door
Uw bijdrage te storten of over te schrijven op
postrekening no. 14632 ten name van Hollandse
Bank Unie, 's-Gravenhage, ten behoeve van

**STICHTING STEUNFONDS
PRAKTISCH HUMANISME**

Humanistisch Vacantie- en Conferentieoord

De Ark

Profiteert van de prachtige ligging van de Ark te midden
van bos, heide en zandverstuivingen.

Prijs per week f 42,— kinderen 6 t/m 10 jaar f 32,—
„ 0 t/m 5 jaar f 26,—

Voor- en naseizoen met reductie

Aanmeldingen en inlichtingen bij „De Ark”
Belvédèrelaan 14. Nunspeet / Telefoon K 3412-2404

HET WOORD VAN DE WEEK

10 augustus 1958

VERSCHIJNT WEKELIJKS

11e jaargang nr. 32

Frankering bij
Abonnement
UTRECHT

W
D. TH. WINTER
De Heer
Mevrouw
Mejuffrouw
HOESEVELTLAAN 143''
AMSTERDAM - 2 2-10

Onbestelbare exemplaren
terug aan:
Oudegracht 152, Utrecht

Lezingen voor de radio

- 17 aug. 9.45 uur V.A.R.A. „Een Jood sprong in zee”, A. Treurniet
24 aug. 9.45 uur V.A.R.A. „Mag ik dat boek lezen?” F. P. Huygens
31 aug. 9.45 uur V.A.R.A. „Humanistische poëzie”,
Spreker: Dr. J. C. Brandt Corstius
Voordracht: Aafje Top.

Het Woord van de Week

Humanistische radiolezingen uitgesproken voor de Vara-microfoon.

Administratie: Humanistisch Verbond, Oudegracht 152, Utrecht, Postgiro 304960.

Abonnementsprijs bij vooruitbetaling f 4.— p. j., buitenland f 4,60 p. j., losse nummers f 0,25.